

บทที่ 3

สภาพปัจจุบันของปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอสนาให้ จังหวัดสระบุรี

ในการศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอสนาให้ จังหวัดสระบุรี เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ซึ่งมีรายละเอียดจะนำเสนอต่อไปตามลำดับ ดังนี้

1. คำถามการวิจัย
2. วัตถุประสงค์การวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. ผลการวิจัย

4.1 สภาพปัจจุบันของการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอสนาให้ จังหวัดสระบุรี

4.2 ปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอสนาให้ จังหวัดสระบุรี

คำถามการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 1 นี้มุ่งแสวงหาคำตอบสำหรับคำถามของการวิจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. สภาพปัจจุบันการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอสนาให้ จังหวัดสระบุรี เป็นเช่นไร
2. ปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอสนาให้ จังหวัดสระบุรี คืออะไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 1 นี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอสนาให้ จังหวัดสระบุรี

2. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการ ของการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 1 นี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนสำคัญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ร่วมกันศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ของการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลเสนาให้ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กรอบการวิจัย

ในการวิจัยระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้กรอบการวิจัยเรื่องการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี โดยใช้กรอบของการวิจัย เรื่องพุทธศาสนพิธี ตามกรอบแนวคิดการปฏิบัติตนตามพิธีกรรมของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม (2548, หน้า 12-61) โดยพิจารณาถึงพุทธศาสนพิธี ซึ่งได้พิจารณาตามความเหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มี ดังนี้

1. การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย
2. การประเคนของถวายพระภิกษุ
3. การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร
4. การกรวดน้ำอุทิศ

2. ประชากรในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนทั้งสิ้น 123 คน ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2551 และผู้วิจัยดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับสลากจาก 3 ห้องเรียนทั้งหมด ให้เหลือ 1 ห้องเรียน ได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 จำนวน 41 คน โดยแบ่งเป็น นักเรียนชาย จำนวน 21 คน เป็นนักเรียนหญิง จำนวน 20 คน

2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาพุทธศาสนพิธี ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ และ 2) กลุ่มที่เป็นฆราวาส รวมทั้งสิ้น จำนวน 18 รูป/คน ดังนี้

2.1 กลุ่มที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ จำนวน 6 รูป ได้แก่

- 1) พระภิกษุผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จำนวน 1 รูป
- 2) พระภิกษุผู้รู้และเชี่ยวชาญในด้านศาสนพิธี จำนวน 2 รูป
- 3) พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งตัวแทนคณะกรรมการศึกษาเจ้าอาวาสหรือ

ผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน 1 รูป

4) พระภิกษุที่จำพรรษาอยู่ในวัดสูง จำนวน 2 รูป

2.2 กลุ่มที่เป็นพรวาส จำนวน 12 คน ได้แก่

- 1) ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ จำนวน 2 คน
- 2) ตัวแทนครูประจำชั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 คน
- 3) มัคทายกและไวยาวัจกรของวัดสูง จำนวน 2 คน
- 4) ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 7 คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมเก็บข้อมูล

ในการวิจัยระยะที่ 1 นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการและเครื่องมือ ตามคุณลักษณะและธรรมชาติของแหล่งข้อมูล มีเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบสอบถาม 2) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ อำเภอเสนาไห้ จังหวัดสระบุรี และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 2 ฉบับดังนี้

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถาม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ อำเภอเสนาไห้ จังหวัดสระบุรี จำนวน 41 คน เป็นตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งครอบคลุมตามกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสภาพทั่วไปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ อำเภอเสนาไห้ จังหวัดสระบุรี ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (check list) ประกอบด้วย ข้อคำถาม จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจพื้นฐาน เรื่องการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (check list) คือ ใช่ (ตอบถูก) หมายถึง 1 คะแนน, ไม่แน่ใจหมายถึง 0 คะแนน, ไม่ใช่ (ตอบผิด) หมายถึง 0 คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้ของแต่ละข้อมารวบรวมและเทียบให้เป็นค่าร้อยละ และปรับใช้เป็นสเกล 3 ระดับ ตามเกณฑ์ดังนี้

ตอบถูกร้อยละ 80 – 100 หมายถึง มีระดับความรู้ มาก

ตอบถูกร้อยละ 60 – 79 หมายถึง มีระดับความรู้ ปานกลาง

ตอบถูกร้อยละ 0 – 59 หมายถึง มีระดับความรู้ น้อย

และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปตารางประกอบความเรียง ประกอบด้วย ข้อคำถาม จำนวน 33 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพคุณลักษณะด้านพฤติกรรมกรปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ ซึ่งมี

ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (check list) ตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ เป็นประจำ, บ่อยครั้ง, นานๆ ครั้ง, และไม่เคยทำ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert's scale) แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การวัดและการแปลความหมายของบุญชุม ศรีสะอาด (2535, หน้า 100)

ค่าเฉลี่ย 3.50–4.00 หมายถึง มีระดับปัญหาการปฏิบัติ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 หมายถึง มีระดับปัญหาการปฏิบัติ มาก

ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 หมายถึง มีระดับปัญหาการปฏิบัติ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 หมายถึง มีระดับปัญหาการปฏิบัติ น้อย

และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปตารางประกอบความเรียง ประกอบด้วย ข้อคำถาม จำนวน 13 ข้อ

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองของนักเรียน ที่เป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพข้อมูลทั่วไป เรื่องการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนาพืธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (check list) ตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ เป็นประจำ, บ่อยครั้ง, นานๆ ครั้ง, และไม่เคยทำ ประกอบด้วย ข้อคำถาม จำนวน 13 ข้อ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี คำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในเรื่องของพิธีกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา หรือเรียกว่า “ศาสนาพืธี” ตลอดจนขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

2. ศึกษาเกณฑ์การวัดและวิธีการสร้างเครื่องมือจากเอกสารแนวคิดทฤษฎี คำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ที่สอดคล้องกับการพัฒนา ในการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนาพืธี

3. เริ่มสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้ว แก้ไขปรับปรุงจนได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบแนวคิดของการวิจัยแล้ว จึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูป/คน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องตามวัตถุประสงค์ เมื่อได้รับผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจะนำมาคำนวณดัชนีความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) โดยใช้สูตรและเกณฑ์ของฟางรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, หน้า 117) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การพิจารณาคัดเลือกข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ ต่อไปนี้

- + 1 หมายถึง แน่ใจว่า เนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์นั้น
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ เนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์นั้นหรือไม่
- 1 หมายถึง แน่ใจว่า เนื้อหาไม่ตรงตามวัตถุประสงค์นั้น

แล้วพิจารณาคำนวณค่าดัชนีจากสูตร IOC ของแบบสอบถามที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการพัฒนาในการปฏิบัติคนตามหลักพุทธศาสนาพืธี ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี พบว่า ทุกข้อคำถาม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ดังนั้น ข้อคำถามของแบบสอบถามทั้งหมด มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเจ้าฟ้า“ยอดวิทยานุกูล” จำนวน 30 คน และผู้ปกครองของนักเรียน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ฉบับของนักเรียน ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75 ส่วนฉบับของผู้ปกครองของนักเรียน ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) โดยมีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี คำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เกี่ยวกับการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) ตลอดจนขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ
2. ศึกษาวิธีการและขั้นตอนเกี่ยวกับการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview)
3. สร้างประเด็นข้อคำถามเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
4. ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลา ขั้นตอนและวางแผนดำเนินการสัมภาษณ์ต่อไป

5. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (key informant interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ จำนวน 5 คน ตัวแทนครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 คน ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 7 คน พระผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป รวมจำนวน 16 รูป/คน โดยการคัดเลือกเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย คือ 1) การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย 2) การประเคนของถวายพระภิกษุ 3) การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร 4) การกรวดน้ำอุทิศ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ตามขั้นตอนที่สุภางค์ จันทวานิช (2542, หน้า 82-84) ได้เสนอไว้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีทั้งหมดโดยตรงและโดยอ้อมในการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จะนำมาวิเคราะห์ประกอบการเขียนรายงานและใช้เป็นแนวทางในการสนทนากลุ่มในระยะที่ 2 ของการวิจัยต่อไป

6. ผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานงานกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เสนอกรอบประเด็นการสัมภาษณ์และนัดหมายวันเวลาที่สะดวก และสามารถให้สัมภาษณ์ได้ โดยกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล ได้แก่ ตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตัวแทนผู้ปกครองของนักเรียน และตัวแทนครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ โดยออกหนังสือขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ ก่อนล่วงหน้าประมาณ 4-5 วัน และระยะเวลาในการสัมภาษณ์ที่แน่นอนชัดเจน ส่วนพระผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยแจ้งด้วยวาจาทางโทรศัพท์ เนื่องจากมีความคุ้นเคยกันจึงไม่มีปัญหาสำหรับการสัมภาษณ์

7. ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ ซึ่งมีสถานะเป็นพระภิกษุสงฆ์ ที่เข้าไปสอนอยู่ประจำโรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ ฉะนั้น การสัมภาษณ์จึงมีความคุ้นเคยระดับหนึ่งกับกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลทั้งหมด เป็นผลทำให้เกิดความสะดวกเอื้อต่อการสัมภาษณ์จนครบทุกประเด็น โดยใช้เวลาเฉลี่ยคนละ 15-20 นาที โดยประมาณ

8. การจดบันทึกการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี ช่วยในขั้นตอนนี้ คือ เครื่องบันทึกเทปด้วย และจดบันทึกเนื้อหาสาระสำคัญไว้เป็นแนวทางเมื่อสิ้นสุดประเด็นการสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็น ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นผู้ให้สัมภาษณ์ ฟังเพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ได้ยืนยันข้อมูลอีกครั้ง จนครบทุกคน รวมถึงการถอดเทป จากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น

9. สิ้นสุดการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ครบทุกประเด็นแล้ว จึงได้ขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคน พร้อมทั้งขอรหัสที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ เพื่อความสะดวกในกรณีที่ต้องการความชัดเจนข้อมูลบางประการเพิ่มเติมภายหลัง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้จัดทำขึ้นไปแจกจ่ายให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 41 คน ในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 โดยผู้วิจัยได้อธิบายชี้แจงเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถามอย่างละเอียดและวันที่จะมาเก็บแบบสอบถาม เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดในการให้ข้อมูล ในวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 เริ่มเก็บแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 41 คน และได้แบบสอบถามคืนกลับมาครบทั้งหมด 41 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนแบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองของนักเรียน ผู้วิจัยได้มอบหมายให้นักเรียนนำไปให้ผู้ปกครองของแต่ละคน ในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 จำนวน 41 คน และเก็บแบบสอบถาม ในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2551 ได้แบบสอบถามคืนกลับมาครบทั้งหมด 41 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี โดยครอบคลุมกรอบแนวคิดของการวิจัย การพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี คือ 1) การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย 2) การประเคนของถวายพระภิกษุ 3) การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร 4) การกรวดน้ำอุทิศ โดยกำหนดผู้ให้สัมภาษณ์เป็นการเฉพาะใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบันของปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ คือ ตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ จำนวน 5 คน ตัวแทนครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 คน ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 7 คน พระผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป รวมจำนวน 16 รูป/คน เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่จะนำมาประมวลวิเคราะห์ประกอบการเขียนรายงาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม นำมาวิเคราะห์ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (descriptive statistic)

5.1.1 แบบสอบถาม (ฉบับที่ 1) ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของนักเรียน นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการแจกแจงหาค่าความถี่ (frequency) หาค่าร้อยละ และ ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจพื้นฐาน เรื่องการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียน นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (check list) ตามแบบมาตรา

ส่วนประมาณค่า มี 3 ระดับ คือ ใช่ (ตอบถูก) หมายถึง 1 คะแนน, ไม่แน่ใจ หมายถึง 0 คะแนน, ไม่ใช่ (ตอบผิด) หมายถึง 0 คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้ของแต่ละข้อมารวบรวมและเทียบให้เป็นค่าร้อยละ และปรับใช้เป็นสเกล 3 ระดับ ตามเกณฑ์ดังนี้

ตอบถูกร้อยละ 80 – 100 หมายถึง มีระดับความรู้ มาก

ตอบถูกร้อยละ 60 – 79 หมายถึง มีระดับความรู้ ปานกลาง

ตอบถูกร้อยละ 0 – 59 หมายถึง มีระดับความรู้ น้อย

และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง ประกอบด้วย ข้อคำถาม จำนวน 33 ข้อ

5.1.2 แบบสอบถาม (ฉบับที่ 1) ตอนที่ 3 และ(ฉบับที่ 2) เกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านพฤติกรรมกฏการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน มีข้อคำถามเหมือนกัน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (check list) ตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ เป็นประจำ, บ่อยครั้ง, นานๆ ครั้ง, และไม่เคยทำ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่า (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การวัดและการแปลความหมายของบุญชม ศรีสะอาด (2535, หน้า 100) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.50–4.00 หมายถึง มีระดับปัญหาการปฏิบัติ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 หมายถึง มีระดับปัญหาการปฏิบัติ มาก

ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 หมายถึง มีระดับปัญหาการปฏิบัติ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 หมายถึง มีระดับปัญหาการปฏิบัติ น้อย

และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง ประกอบด้วย ข้อคำถาม จำนวน 13 ข้อ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative analysis) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ การศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและตรวจสอบข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ประกอบกัน โดยผู้วิจัยจะยึดวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสรุปประเด็นสำคัญๆ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัย โดยจำแนกข้อมูลชนิดต่างๆ ก่อน แล้วจึงพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลอธิบายถึงความสัมพันธ์และสาเหตุของปรากฏการณ์ โดยยึดกรอบแนวคิดการวิจัยตามหลักพุทธศาสนพิธีเป็นหลักสำคัญ

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับ การปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาห์ อำเภอสนาห์ จังหวัดสระบุรี

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากแบบสอบถาม เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลสภาพทั่วไป ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาห์ อำเภอสนาห์ จังหวัดสระบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลสภาพทั่วไป ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ข้อมูลสภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	21	51.20
หญิง	20	48.80
2. การประกอบอาชีพของบิดา		
รับจ้าง	23	56.10
ค้าขาย	9	22.00
ข้าราชการ	2	04.90
ลูกจ้างบริษัท	4	09.80
ธุรกิจส่วนตัว	3	07.30
3. การประกอบอาชีพของมารดา		
รับจ้าง	21	51.20
ค้าขาย	7	17.10
ข้าราชการ	1	02.40
ลูกจ้างบริษัท	6	14.60
ธุรกิจส่วนตัว	6	14.60
4. การตั้งบ้านเรือน		
อยู่ในเขตเทศบาลเสนาห์	25	61.00
อยู่นอกเขตเทศบาลเสนาห์	16	39.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลสภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
5. สถานภาพสมรสของบิดามารดา		
สมรสและอยู่ด้วยกัน	29	70.70
สมรสแต่แยกกันอยู่	8	19.50
อย่าร้าง	4	09.80
6. สภาพปัจจุบัน		
อาศัยอยู่กับบิดามารดา	33	80.50
อาศัยอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย	2	04.90
อาศัยอยู่กับญาติ	6	14.60

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.20 ส่วนใหญ่อบิดามารดาประกอบอาชีพ รับจ้าง ร้อยละ 56.10 และร้อยละ 51.20 มีบ้านอยู่ในเขตเทศบาลเสาไห้ ร้อยละ 61.00 บิดามารดาสมรสและอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 70.70 และส่วนใหญ่ออาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 80.50

2. ปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากแบบสอบถาม เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ก่อนการพัฒนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการศึกษา มีรายละเอียด ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของการแสดง
ความเคารพพระรัตนตรัย

ที่	การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย	ระดับความรู้ คิดเป็นร้อยละ (n=41)			แปล ผล
		ตอบถูก	ไม่แน่ใจ	ตอบผิด	
1	การไหว้ การนมัสการและวันทา มีความหมายเช่นเดียวกัน	28 (68.30)	10 (24.40)	3 (07.30)	ปาน กลาง
2	การประนมมือ คือ การยกมือกระพุ่มอยู่ระหว่างอก	4 (09.77)	6 (14.63)	31 (75.60)	น้อย
3	การกราบ คือ การมอบลงที่พื้นพร้อมกับกระพุ่มมือเป็นกิริยาการเคารพอย่างสูง	8 (19.52)	7 (17.07)	26 (63.41)	น้อย
4	การกราบพระรัตนตรัยต้องกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์	8 (19.52)	12 (29.26)	21 (51.22)	น้อย
5	เบญจางคประดิษฐ์ หมายถึง เท้า 2 เข่า 2 หน้าผาก 1	36 (87.80)	1 (02.40)	4 (09.80)	มาก
6	ท่าเทพพนม คือ นั่งคุกเข่าปลายเท้าตั้งศร่ามือพาดไว้เหนือเข่าทั้งสอง	28 (68.30)	9 (21.90)	4 (09.80)	ปาน กลาง
7	ท่าเทพธิดา คือ นั่งให้เข่าทั้งสองชิดกัน สันเท้าราบหงายฝ่าเท้าหลังขนานกับพื้น	3 (07.30)	10 (24.40)	28 (68.30)	น้อย
8	คำว่า อัญชลี คือ การประนมมือไว้ระดับอก	3 (07.30)	-	38 (92.70)	น้อย
9	วันทา คือ การยกมือ ที่ประนมขึ้นจรดหน้าผาก	-	6 (14.60)	35 (85.40)	น้อย
10	การวันทาพระรัตนตรัย ต้องยกมือประนมจรดหน้าผากหัวแม่มือจรดระหว่างคิ้ว	1 (02.40)	24 (58.50)	16 (39.00)	น้อย
11	อภิวาท คือ การลดมือทั้งสองจากหน้า น้อมตัวไปข้างหน้าก้มลงกราบพร้อมกับทอดมือทั้งสองลงกับพื้นโดยให้มือขวาแตะพื้นก่อนมือซ้าย	25 (60.97)	11 (26.82)	5 (12.21)	ปาน กลาง

จากตาราง 3 เมื่อพิจารณาจากข้อคำถามตอบถูก พบว่า นักเรียนมีความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย โดยภาพรวม มีความรู้ อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ มีความรู้ อยู่ในระดับน้อย

ดังนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาตามรายข้อ เพื่อคัดเลือกข้อคำถาม ที่อยู่ในระดับ น้อย ของการแสดงความเคารพพระรัตนตรัย จาก (ตาราง 3) ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการแสดงความเคารพพระรัตนตรัย ของนักเรียนที่มี อยู่ในระดับน้อย

การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย	จำนวนผู้ตอบถูก (ร้อยละ)	ระดับ ความรู้
1. การประนมมือ คือ การยกมือกระพุ่มอยู่ระหว่างอก	4 (09.77)	น้อย
2. การกราบ คือ การมอบลงที่พื้นพร้อมกับกระพุ่มมือ เป็น กิริยาอาการเคารพอย่างสูง	8 (19.52)	น้อย
3. การกราบพระรัตนตรัยต้องกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์	8 (19.52)	น้อย
4. ท่าเทพธิดา คือ นั่งให้เข้าทั้งสองชิดกัน สันเท้าราบหงาย ฝ่าเท้าหลังขนานกับพื้น	3 (07.30)	น้อย
5. คำว่า อัญชลี คือ การประนมมือไว้ระดับอก	3 (07.30)	น้อย
6. วันทา คือ การยกมือ ที่ประนมขึ้นจรดหน้าผาก	-	น้อย
7. การวันทาพระรัตนตรัย ต้องยกมือประนมจรดหน้าผากหัว แม่มือจรดระหว่างคิ้ว	1 (02.40)	น้อย

จากตาราง 4 เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ระดับความรู้ของนักเรียน เกี่ยวกับการ ปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย เรียงจากน้อยไปหามาก พบว่า วันทา คือ การยกมือ ที่ประนมขึ้นจรดหน้าผาก ไม่มีนักเรียนตอบถูก รองลงมา การ วันทาพระรัตนตรัย ต้องยกมือประนมจรดหน้าผาก หัวแม่มือจรดระหว่างคิ้ว ตอบถูก (ร้อยละ 02.40) รองลงมา ท่าเทพธิดา คือ นั่งให้เข้าทั้งสองชิดกัน สันเท้าราบหงายฝ่าเท้าหลังขนานกับ พื้น และ คำว่า อัญชลี คือ การประนมมือไว้ ระดับหน้าอก ตอบถูก เท่ากัน (ร้อยละ 07.30) รองลงมา การประนมมือ คือ การยกมือกระพุ่มอยู่ระหว่างอก ตอบถูก (ร้อยละ 09.77) และการ กราบ คือ การมอบลงที่พื้นพร้อมกับกระพุ่มมือ เป็นกิริยาอาการเคารพอย่างสูง และการกราบ พระรัตนตรัยต้องกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ตอบถูกเท่ากัน (ร้อยละ 19.52) ตามลำดับ

ตาราง 5 ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี การประเคนของถวายพระภิกษุของนักเรียน

ที่	การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย	ระดับความรู้			แปลผล
		คิดเป็นร้อยละ (n=41)			
		ตอบถูก	ไม่แน่ใจ	ตอบผิด	
1	การประเคน คือ วิธีการถวายสิ่งของให้พระภิกษุหรือสามเณรรับถึงมือ	29 (70.70)	11 (26.90)	1 (02.40)	ปานกลาง
2	การประเคนนั้นต้องเป็นสิ่งของที่ไม่ใหญ่จนเกินไป ขนาดที่ตนเองสามารถถือได้เท่านั้น	33 (80.50)	-	8 (19.50)	มาก
3	การประเคนของฉัน และขบเคี้ยว ต้องประเคนตั้งแต่เช้า ถึงเที่ยงวัน	28 (68.30)	5 (12.20)	8 (19.50)	ปานกลาง
4	การประเคนสิ่งของให้พระภิกษุหรือสามเณรเว้นจากของฉันและขบเคี้ยว นั้นสามารถถวายได้ทั้งวัน	26 (63.40)	-	15 (36.60)	ปานกลาง
5	การประเคนนั้น ต้องใช้มือข้างขวาเท่านั้น	26 (63.40)	13 (31.70)	2 (04.90)	ปานกลาง
6	การประเคนสิ่งของให้พระภิกษุหรือสามเณรโดยวิธียื่นก็ได้	25 (61.00)	-	16 (39.00)	ปานกลาง
7	การประเคนสิ่งของต้องแสดงความเคารพนอบน้อมอย่างยิ่ง	5 (12.20)	19 (46.30)	17 (41.50)	น้อย
8	การประเคนสิ่งของให้พระภิกษุหรือสามเณรต้องยกให้พันทันเสมอ	27 (65.80)	12 (29.30)	2 (04.90)	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า เมื่อพิจารณาจากข้อคำถามตอบถูก พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี การประเคนของถวายพระภิกษุ โดยภาพรวม มีความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

ดังนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาตามรายข้อ เพื่อคัดเลือกข้อคำถาม ที่อยู่ในระดับน้อย ของการประเคนของถวายพระภิกษุ จาก (ตาราง 5) ปรากฏผลดังตาราง 6

ตาราง 6 ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการประเมินของถวายพระภิกษุของนักเรียน ที่มีอยู่ในระดับน้อย

การประเมินของพระภิกษุ	จำนวนผู้ตอบถูก (ร้อยละ)	ระดับ ความรู้
การประเมินสิ่งของต้อง แสดงความเคารพนอบน้อมอย่างยิ่ง	5 (12.20)	น้อย

จากตาราง 6 เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ระดับความรู้ของนักเรียน เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี การประเมินของถวายพระภิกษุ พบว่า การประเมินสิ่งของต้อง แสดงความเคารพนอบน้อมอย่างยิ่ง ตอบถูก (ร้อยละ 12.22)

ตาราง 7 ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร ของนักเรียน

ที่	การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร	ระดับความรู้ คิดเป็นร้อยละ (n=41)			แปล ผล
		ตอบถูก	ไม่แน่ใจ	ตอบผิด	
1	การอาราธนา หมายถึง การเชื่อเชิญพระภิกษุหรือสามเณรให้ทำพิธีกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง	26 (63.41)	8 (19.52)	7 (17.07)	ปาน กลาง
2	การอาราธนาศีล หมายถึง การเชื่อเชิญพระภิกษุหรือสามเณรให้บอกลิขบาป 5 ประการหรือ 8 ประการ	29 (70.70)	1 (02.40)	11 (26.80)	ปาน กลาง
3	การอาราธนาศีล ไม่ต้องขอกับพระภิกษุหรือสามเณรก็ได้กระทำโดยสมათานด้วยตนเอง	27 (65.90)	2 (04.90)	12 (29.30)	ปาน กลาง
4	การอาราธนาพระปริตร หมายถึง การเชื่อเชิญพระภิกษุหรือสามเณร ให้เจริญพุทธมนต์หรือสวดมนต์	26 (63.40)	13 (31.70)	2 (04.90)	ปาน กลาง
5	การอาราธนาพระธรรม หมายถึง การเชื่อเชิญพระภิกษุหรือสามเณร ให้แสดงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า	8 (19.52)	7 (17.07)	26 (63.41)	น้อย

จากตาราง 7 เมื่อพิจารณาจากข้อคำถามตอบถูก พบว่า นักเรียนมีความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร โดยภาพรวม มีความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ มีความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

ดังนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาตามรายข้อ เพื่อคัดเลือกข้อคำถาม ที่อยู่ในระดับน้อย ของการอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร เพื่อนำมาพัฒนา จาก(ตาราง 7) ปรากฏผลดังตาราง 8

ตาราง 8 ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร ของนักเรียน ที่มีอยู่ในระดับน้อย

การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร	จำนวนผู้ตอบถูก (ร้อยละ)	ระดับ ความรู้
การอาราธนาพระธรรม หมายถึง การเชื่อเชิญพระภิกษุหรือสามเณร ให้แสดงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า	8 (19.52)	น้อย

จากตาราง 8 เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า ระดับความรู้ของนักเรียน เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร พบว่า การอาราธนาพระธรรม หมายถึง การเชื่อเชิญพระภิกษุหรือสามเณร ให้แสดงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ตอบถูก (ร้อยละ 19.52)

ตาราง 9 ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี การกรวดน้ำอุทิศ

ที่	การกรวดน้ำอุทิศ	ระดับความรู้			แปลผล
		คิดเป็นร้อยละ (n=41)			
		ตอบถูก	ไม่แน่ใจ	ตอบผิด	
1	การกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญกุศล คือ การให้ส่วนบุญกุศลที่ตนทำแก่ผู้วายชนม์	7 (17.07)	8 (19.52)	26 (63.41)	น้อย
2	การกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญกุศล คือ การให้ส่วนบุญกุศลต่อสรรพสัตว์ทุกจำพวก	10 (24.40)	3 (07.30)	28 (68.30)	น้อย
3	การกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญกุศลนั้นต้องเทน้ำลงภาชนะรองเสมอ	28 (68.30)	4 (09.80)	9 (22.00)	ปานกลาง
4	ขณะกรวดน้ำต้องใช้นิ้วชี้แตะที่ปากภาชนะกรวดน้ำด้วย	29 (70.70)	11 (26.80)	1 (02.40)	ปานกลาง
5	ขณะกรวดน้ำอุทิศนั้นให้อธิษฐานแก่ส่วนบุญกุศลให้ผู้ล่วงลับ	5 (12.20)	17 (41.50)	19 (46.30)	น้อย
6	เมื่อเสร็จพิธีแล้วให้นำน้ำที่กรวดแล้วไปเททิ้งที่บ่อน้ำ	33 (80.50)	8 (19.50)	-	มาก
7	การอุทิศส่วนบุญกุศลนั้นสามารถใช้วิธีอธิษฐานในใจโดยไม่ต้องใช้น้ำก็ได้	26 (63.40)	13 (31.70)	2 (04.90)	ปานกลาง
8	การอุทิศส่วนบุญกุศลนั้นต้องกระทำต่อหน้าพระภิกษุสงฆ์เท่านั้น	27 (65.90)	12 (29.30)	2 (04.90)	ปานกลาง
9	การทำบุญกุศลนั้น จำเป็นต้องกรวดน้ำอุทิศเสมอ	35 (85.40)	-	6 (14.60)	มาก

จากตาราง 9 พบว่า เมื่อพิจารณาจากข้อคำถามตอบถูก พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี การกรวดน้ำอุทิศ โดยภาพรวม มีความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

ดังนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาตามรายข้อ เพื่อคัดเลือกข้อคำถาม ที่อยู่ในระดับน้อย ของการกรวดน้ำอุทิศ จาก(ตาราง 9) เพื่อนำมาพัฒนา ปรากฏผลดังตาราง 10

ตาราง 10 ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการกรวดน้ำอุทิศ ของนักเรียน ที่อยู่ในระดับน้อย

การกรวดน้ำอุทิศ	จำนวนผู้ตอบถูก (ร้อยละ)	ระดับ ความรู้
1. การกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญกุศล คือ การให้ส่วนบุญกุศลที่ คนทำแก่ผู้วายชนม์	7 (17.07)	น้อย
2. การกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญกุศล คือ การให้ส่วนบุญกุศลต่อ สรรพสัตว์ทุกจำพวก	10 (24.40)	น้อย
3. ขณะกรวดน้ำอุทิศนั้นให้อธิษฐานแก่ส่วนบุญกุศลให้ผู้ที่ ล่วงลับ	5 (12.20)	น้อย

จากตาราง 10 เมื่อพิจารณาจากข้อคำถามตอบถูก พบว่า นักเรียนมีความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติคนตามหลักพุทธศาสนาพิธี การกรวดน้ำอุทิศ เรียงจากน้อยไปหามาก พบว่า ขณะกรวดน้ำอุทิศนั้นให้อธิษฐานแก่ส่วนบุญกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับ ตอบถูก (ร้อยละ 12.20) รองลงมา การกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญกุศล การให้ส่วนบุญกุศลที่คนทำแก่ผู้วายชนม์ ตอบถูก (ร้อยละ 17.07) ขณะกรวดน้ำอุทิศนั้นให้อธิษฐานแก่ส่วนบุญกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับ ตอบถูก (ร้อยละ 24.40) ตามลำดับ

ผู้วิจัย ดำเนินการสรุปผลแล้วพิจารณาคัดเลือกปัญหาและความต้องการของนักเรียน เพื่อจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติคน ตามรายการที่มีความรู้ อยู่ในระดับน้อย ค้นพบ ปัญหาและความต้องการทั้งหมด และสามารถจำแนกออกตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ 1) การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย 2) การประเคนของถวายพระภิกษุ 3) การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร 4) การกรวดน้ำอุทิศ เพื่อให้เห็นสภาพของปัญหาและความ ต้องการได้อย่างชัดเจนปรากฏผลดังนี้

1. การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย คือ

1.1 การประนมมือ คือ การยกมือกระพุ่มอยู่ระหว่างหน้าอก

1.2 การกราบ คือ การมอบลงที่พื้นพร้อมกับกระพุ่มมือ เป็นกิริยาอาการเคารพ

อย่างสูง

1.3 การกราบพระรัตนตรัยต้องกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์

1.4 ท่าเทพธิดา คือ นั่งเข่าทั้งสองชิดกันส้นเท้าราบหงายฝ่าเท้าหลังขนานกับพื้น

1.5 คำว่า อัญชลี คือ การประนมมือไว้ระดับอก

1.6 วันทา คือ การยกมือ ที่ประนมขึ้นจรดหน้าผาก

- 1.7 การวันทาพระรัตนตรัยต้องยกมือประนมจรดหน้าผากหัวแม่มือจรดระหว่างคิ้ว
2. การประเคนของถวายพระภิกษุ คือ การประเคนสิ่งของต้องแสดงความเคารพนอบน้อมอย่างยิ่ง
3. การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร คือ การอาราธนาพระธรรม หมายถึงการเชื่อเชิญพระภิกษุหรือสามเณร ให้แสดงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
4. การกรวดน้ำอุทิศ คือ
- 4.1 การกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญกุศล คือ การให้ส่วนบุญกุศลที่ตนทำแก่ผู้วายชนม์
- 4.2 การกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญกุศล คือ การให้ส่วนบุญกุศลต่อสรรพสัตว์ทุกจำพวก
- 4.3 ขณะกรวดน้ำอุทิศนั้นให้อธิษฐานแก่ส่วนบุญกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับ

2.2 คุณลักษณะปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาไห อำเภอสนาไห จังหวัดสระบุรี

ผู้วิจัยดำเนินการสรุปผลพิจารณาคัดเลือกสภาพปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธีของนักเรียน ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ 1) การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย 2) การประเคนของถวายพระภิกษุ 3) การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร 4) การกรวดน้ำอุทิศ ตามรายการที่มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เพื่อให้เห็นสภาพการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธีของนักเรียนได้อย่างชัดเจน ปรากฏผลดังตาราง 11-14

ตาราง 11 ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียน การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย

ข้อที่	รายการ	ระดับปัญหา		แปลผล
		การปฏิบัติตน		
		\bar{X}	S.D.	
1.	ประนมมือเมื่อคุยกับพระภิกษุหรือสามเณรทุกครั้ง	2.82	0.77	มาก
2.	แสดงความเคารพพระรัตนตรัยโดยวิธีการกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์	2.53	0.83	มาก
	ภาพรวม	2.67	0.40	มาก

จากตาราง 11 พบว่า สภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียน การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.40) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีจำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับมาก

ตาราง 12 ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธีของนักเรียน การประเคนของถวายพระภิกษุ

ข้อที่	รายการ	ระดับปัญหา		แปลผล
		การปฏิบัติตน		
		\bar{X}	S.D.	
1.	ประเคนภัตตาหารแก่พระภิกษุหรือสามเณร	2.75	0.79	มาก
2.	ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม	2.65	0.85	มาก
	ภาพรวม	2.70	0.82	มาก

จากตาราง 12 พบว่า สภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียน การประเคนของถวายพระภิกษุ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.70$, S.D. = 0.82) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีจำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับมาก

ตาราง 13 ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียน การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร

ข้อที่	รายการ	ระดับปัญหา การปฏิบัติตน		แปลผล
		\bar{X}	S.D.	
1.	อาราธนาพระปริตรเพื่อให้พระสงฆ์เจริญพุทธมนต์	2.85	0.79	มาก
2.	อาราธนาพระธรรม เพื่อให้พระภิกษุหรือ สามเณรแสดงธรรม	3.07	0.84	มาก
ภาพรวม		2.96	0.81	มาก

จากตาราง 13 พบว่า สภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียน การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = 0.81) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีจำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับมาก

ตาราง 14 ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียน การกรวดน้ำอุทิศ

รายการ	ระดับปัญหา การปฏิบัติตน		แปลผล	
	\bar{X}	S.D.		
เมื่อกรวดน้ำอุทิศนั้น โดยใช้เป็นภาษาบาลี	2.95	0.85	มาก	
ภาพรวม		2.95	0.85	มาก

จากตาราง 14 พบว่า สภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียน การกรวดน้ำอุทิศ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.95$, S.D. = 0.85) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีจำนวน 1 รายการ อยู่ในระดับมาก

ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามเพื่อเป็นแนวทางกำหนดสภาพปัญหาด้านพฤติกรรม การปฏิบัติตน ของนักเรียน (จากตาราง 11-14) เพื่อจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติตน โดยจำแนกออกตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ 1) การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย 2) การประเคนของถวายพระภิกษุ 3) การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร

4) การกรวดน้ำอุทิศ เพื่อให้ทราบสภาพปัญหาได้อย่างชัดเจนมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผล ดังนี้

1. การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย คือ
 - 1.1 ประนมมือเมื่อคุยกับพระภิกษุหรือสามเณรทุกครั้ง
 - 1.2 แสดงความเคารพพระรัตนตรัยโดยวิธีการกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์
2. การประเคนของถวายพระภิกษุ คือ
 - 2.1 ประเคนภัตตาหารแก่พระภิกษุหรือสามเณร
 - 2.2 ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม
3. การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร คือ
 - 3.1 อาราธนาพระปริตรเพื่อให้พระสงฆ์เจริญพุทธมนต์
 - 3.2 อาราธนาพระธรรม เพื่อให้พระภิกษุหรือสามเณรแสดงธรรม
4. การกรวดน้ำอุทิศ คือ
 - เมื่อกรวดน้ำอุทิศนั้นกรวดน้ำโดยใช้เป็นภาษาบาลี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ปกครองของนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี โดยจำแนกออกตามกรอบแนวคิดการวิจัย คือ 1) การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย 2) การประเคนของถวายพระภิกษุ 3) การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร 4) การกรวดน้ำอุทิศ ซึ่งมีรายละเอียด ปรากฏผลดังตาราง 15-17

ตาราง 15 ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี จากการตอบแบบสอบถามผู้ปกครองของนักเรียน เกี่ยวกับการแสดงความเคารพพระรัตนตรัย

ข้อที่	รายการ	ระดับปัญหา		แปลผล
		การปฏิบัติตน		
		\bar{X}	S.D.	
1.	การไหว้พระสวดมนต์	2.87	0.59	มาก
2.	ประนมมือเมื่อคุยกับพระภิกษุหรือสามเณรทุกครั้ง	2.87	0.59	มาก
	ภาพรวม	2.87	0.59	มาก

จากตาราง 15 พบว่า สภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี จากการตอบแบบสอบถามผู้ปกครองของนักเรียน เกี่ยวกับการแสดงความเคารพพระรัตนตรัย โดยภาพรวม อยู่

ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.87$, S.D. = 0.59) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีจำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับมาก

ตาราง 16 ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี จากการสอบถามผู้ปกครองของนักเรียนเกี่ยวกับการอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร

ข้อที่	รายการ	ระดับปัญหา การปฏิบัติตน		แปลผล
		\bar{X}	S.D.	
1.	อาราธนาพระปริตรเพื่อให้พระสงฆ์เจริญพุทธมนต์	3.73	0.50	มากที่สุด
2.	อาราธนาพระธรรม เพื่อให้พระภิกษุหรือ สามเณรแสดงธรรม	3.02	0.68	มาก
	ภาพรวม	3.73	0.59	มากที่สุด

จากตาราง 16 พบว่า สภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี จากการสอบถามผู้ปกครองของนักเรียน เกี่ยวกับการอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.59) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีจำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด และมาก

ตาราง 17 ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี จากการสอบถามผู้ปกครองของนักเรียน เกี่ยวกับการกรวดน้ำอุทิศ

รายการ	ระดับปัญหา การปฏิบัติตน		แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
เมื่อกกรวดน้ำอุทิศนั้นกรวดน้ำโดยใช้เป็นภาษาบาลี	2.95	0.89	มาก
ภาพรวม	2.95	0.89	มาก

จากตาราง 17 พบว่า สภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี จากการสอบถามผู้ปกครองของนักเรียน เกี่ยวกับการกรวดน้ำอุทิศ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.95$, S.D. = 0.89) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีจำนวน 1 รายการ อยู่ในระดับมาก

ดังนั้น ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกรายการที่มีสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนาพืธี เกี่ยวกับการปฏิบัติตน ของนักเรียน ที่ได้มาจากการตอบแบบสอบถามนักเรียน และจากการตอบแบบสอบถามผู้ปกครองนักเรียน แล้วนำมาเปรียบเทียบ เพื่อให้ทราบถึงสภาพของปัญหาปัจจุบันได้อย่างชัดเจน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ปรากฏผลดังตาราง 18

ตาราง 18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนาพืธี จากนักเรียนและผู้ปกครอง

รายการ	นักเรียนประเมิน			ผู้ปกครองประเมิน		
	ระดับปัญหาการปฏิบัติตน		แปลผล	ระดับปัญหาการปฏิบัติตน		แปลผล
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย						
ประนมมือเมื่อคุยกับพระภิกษุสามเณรทุกครั้ง	2.82	0.77	มาก	2.87	0.59	มาก
แสดงความเคารพพระรัตนตรัยโดยวิธีการกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์	2.53	0.83	มาก	-	-	-
การไหว้พระสวดมนต์	-	-	-	2.87	0.59	มาก
ภาพรวม	2.67	0.40	มาก	2.87	0.59	มาก
การประเคนของถวายพระภิกษุ						
ประเคนภัตตาหารแด่พระภิกษุหรือสามเณร	2.75	0.79	มาก	-	-	-
ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม	2.65	0.85	มาก	-	-	-
ภาพรวม	2.70	0.82	มาก	-	-	-
การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม						
อาราธนาพระปริตร						
อาราธนาพระปริตรเพื่อให้พระสงฆ์เจริญพุทธมนต์	2.85	0.79	มาก	3.73	0.50	มากที่สุด
อาราธนาพระธรรม เพื่อให้พระภิกษุหรือสามเณรแสดงธรรม	3.07	0.84	มาก	3.02	0.68	มาก
ภาพรวม	2.96	0.81	มาก	3.73	0.59	มากที่สุด
การกรวดน้ำอุทิศ						
เมื่อกรวดน้ำอุทิศนั้น โดยใช้เป็นภาษาบาลี	2.95	0.85	มาก	2.95	0.89	มาก
ภาพรวม	2.95	0.85	มาก	2.95	0.89	มาก

จากตาราง 18 พบว่า การเปรียบเทียบ ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนาพืธี ของนักเรียน จากการสอบถามนักเรียน และสอบถามผู้ปกครองนักเรียน มีผลการประเมินโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ก็พบว่า สภาพปัญหาการปฏิบัติตน ของนักเรียน ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนักเรียน และจากการตอบแบบสอบถามผู้ปกครองนักเรียน มีปัญหาสอดคล้องกัน ตามรายการ ยกเว้น การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย พบว่า มีปัญหาต่างรายการ และการประเคนของถวายพระภิกษุ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนไม่พบปัญหา และส่วนการอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร พบว่า การอาราธนาพระปริตร เพื่อให้พระสงฆ์เจริญพุทธมนต์ ก็พบว่า นักเรียน มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ที่เหลือนอกจากนั้น พบปัญหาที่มีความสอดคล้องกัน ตามลำดับ

ผลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนาพืธีของนักเรียน ประกอบด้วย ตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ จำนวน 5 คน ตัวแทนครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 คน ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 7 คน พระผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป รวมจำนวน 16 รูป/คน สรุปประเด็นสาระสำคัญของเนื้อหาตามรายการ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในกรอบแนวความคิดของการวิจัย มีผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยสรุปๆ เป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ต้องการ ให้มีการเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนาพืธีกับพระสงฆ์ผู้เชี่ยวชาญ เพราะจะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ที่ถูกต้อง
2. ต้องการ ให้ทำสมาธิก่อนการเรียนรู้เพราะจะทำให้นักเรียน มีสติตั้งมั่นเรียนรู้ได้ดีขึ้น
3. ต้องการ ให้ครูผู้สอนระบุสิ่งที่ควรทำและสิ่งที่ควรละเว้นและชี้แนะแนวทางเรื่องการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนาพืธี ในการสอน วิชาพระพุทธศาสนาในแต่ละครั้ง
4. ต้องการ ให้มีการจัดกิจกรรม ฝึกการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนาพืธี

ผู้วิจัยขอสรุปประเด็นต่างๆ ของปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนาพืธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ โดยจำแนกออกตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ 1) การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย 2) การประเคนของถวายพระภิกษุ 3) การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร 4) การกรวดน้ำอุทิศ ซึ่งมีความเชื่อมโยงจากปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกๆ ฝ่าย ต้องร่วมกันแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาต่อไป ซึ่งปัญหาค้นพบทั้งหมดเหล่านั้น จะขอเสนอ ตามลำดับสำคัญ โดยรูปแบบของตาราง ซึ่งมีรายละเอียด ปรากฏผลดังตาราง 19

ตาราง 19 การสรุปผลสภาพปัญหาและความต้องการ เรื่องการพัฒนาปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ตามลำดับสำคัญ

ประเด็นที่ศึกษา	สภาพปัจจุบัน	ปัญหา	ความต้องการในการพัฒนา
1. การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย คือ		
1.1 ความรู้ความเข้าใจ	1. การไหว้กรรมมัสการและวันทามีความหมายเหมือนกัน 2. การกราบพระรัตนตรัยต้องกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ 3. เบญจางคประดิษฐ์ หมายถึง เท้า 2 เข่า 2 หน้าผาก 1 ความหมายเช่นเดียวกัน	1. ขาดการเรียนรู้ที่ถูกต้องจาก ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา 2. สมาธิสั้นจึงทำให้ขาดความสนใจในการเรียนรู้	1. ต้องการให้พระอาจารย์ให้ความรู้เรื่องการแสดงความเคารพพระรัตนตรัย 2. ต้องการให้สวดมนต์ และทำสมาธิก่อนเรียนรู้
1.2 ด้านการปฏิบัติ	นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา คือ		
	1. ประณมมือเมื่อดูอยู่กับพระภิกษุหรือสามเณรทุกครั้ง 2. แสดงความเคารพพระรัตนตรัยโดยวิธีการกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ 3. ประณมมือไหว้เมื่อพบพระภิกษุหรือสามเณร	1. ขาดผู้ปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ถูกต้อง 2. ขาดแรงจูงใจ	1. ต้องการให้มีการอบรมเรื่องการแสดงความเคารพพระรัตนตรัย 2. ต้องการให้มีการฝึกภาคปฏิบัติ
2. การอาราธนา			
2.1 ความรู้ความเข้าใจ	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย คือ	1. ขาดการเรียนรู้ที่ถูกต้องจาก ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา	1. ต้องการให้พระอาจารย์ให้ความรู้เรื่องการอาราธนา

ประเด็นที่ศึกษา	สภาพปัจจุบัน	ปัญหา	ความต้องการในการพัฒนา
<p>2.2 ด้านการปฏิบัติ</p>	<p>2. การอาราธนาาศีล หมายถึง การเชื่อเชิญ พระภิกษุหรือสามเณรให้บอกลีกขาบท 5 หรือ 8 ประการ</p> <p>3. การอาราธนาศีล ไม่ต้องขอกับพระภิกษุหรือสามเณรก็ได้กระทำโดยสมทานด้วยตนเอง</p> <p>4. การอาราธนาพระปริตร หมายถึง การเชื่อเชิญ พระภิกษุหรือสามเณร ให้เจริญพุทธมนต์หรือสวดมนต์</p> <p>นักเรียนมีพฤติกรรมการที่เป็นปัญหา คือ</p>	<p>2. สมมติสิ่งซึ่งทำให้ขาดความสนใจ</p>	<p>2. ต้องการให้สวดมนต์ และทำสมาธิก่อนเรียน</p>
<p>3. การประเมินผล</p> <p>3.1 ความรู้ความเข้าใจ</p>	<p>1. อาราธนาพระธรรม เพื่อให้พระภิกษุหรือสามเณรแสดงธรรม</p> <p>2. อาราธนาพระภิกษุหรือสามเณรให้บอกศีล 5</p> <p>3. อาราธนาพระปริตรเพื่อให้ พระสงฆ์เจริญพุทธมนต์</p> <p>นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย คือ</p> <p>1. การประเมินผลของให้สงฆ์เว้นจากของ ฉันและขบเตียว นั้น ภายใ้ได้ทั้งวัน</p>	<p>1. ขาดความสนใจเห็นว่า เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่</p> <p>2. ภาษาบาลีที่ย่อจำยาก</p> <p>3. ไม่มีโอกาสปฏิบัติ</p>	<p>1. ต้องการให้พระอาจารย์สอนท่องภาษาบาลีในการอาราธนาต่างๆ</p> <p>2. ต้องการจัดกลุ่มฝึกปฏิบัติจริงเรื่อง การอาราธนา</p>

ประเด็นที่ศึกษา	สภาพปัจจุบัน	ปัญหา	ความต้องการในการพัฒนา
3.2 ด้านการปฏิบัติ	<p>2. การประเมินผล ต้องใช้ข้อชี้แจงว่า เทานั้น</p> <p>นักเรียนมีพฤติกรรมการที่เป็นปัญหา คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประเมินผลตามแต่พระภิกษุหรือสามเณร 2. ประเมินผลจุดปัจจัยไทยธรรม 	<ol style="list-style-type: none"> 2. สมมติสิ่งทำให้ขาดความสนใจในการเรียนรู้ 1. โอกาสที่จะได้ประเมินของพระสงฆ์มีน้อย 2. งานที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์มีจำกัด 	<ol style="list-style-type: none"> 2. ต้องการให้วัดมนต์และทำสมาธิก่อนเรียนรู้ 1. ต้องการจัดกิจกรรมฝึกหัดการประเมิน 2. ต้องการประเมินทุกวันพระ
4. การกรวดน้ำ	<p>นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ขณะกรวดน้ำนั้นต้องใช้น้ำขี้เฒ่าที่ปากภาชนะกรวดน้ำด้วย 2. การทำบุญนั้นจำเป็นต้องกรวดน้ำอุทิศเสมอ 3. การอุทิศส่วนบุญกุศลนั้นต้องทำต่อหน้าพระสงฆ์เท่านั้น 4. การอุทิศส่วนบุญกุศลนั้น สามารถใช้วิธีอื่นชดเชยในใจโดยไม่จำเป็นต้องใช้น้ำก็ได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดการเรียนรู้ที่ถูกต้องการจากผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา 2. สมมติสิ่งทำให้ขาดความสนใจในการเรียนรู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องการให้พระอาจารย์ให้ความรู้เรื่องการกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญกุศล 2. ต้องการให้วัดมนต์ และทำสมาธิก่อนเรียนรู้

ตาราง 19 (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา	สภาพปัจจุบัน	ปัญหา	ความต้องการในการพัฒนา
4.2 ด้านการปฏิบัติ	<p>นักเรียนมีพฤติกรรมการที่เป็นปัญหา คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เมื่อกรวดน้ำอุทิศตนกรวดน้ำโดยใช้เป็นภาษาบาลี 2. เมื่อกรวดน้ำอุทิศตนใช้วิธีการโดยอิฐฐานในใจอย่างเดียว 3. ทำบุญทุกครั้งกรวดน้ำอุทิศเสมอ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำภาษาบาลีไม่ได้ 2. ไม่รู้ว่าการกรวดน้ำอิฐฐานในใจก็ได้ 3. ไม่รู้ว่าการกรวดน้ำกล่าวเป็นภาษาไทยก็ได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องการอบรมฝึกปฏิบัติจริงเรื่องการกรวดน้ำอย่างถูกต้อง 2. ต้องการให้พระอาจารย์ฝึกสอนการกรวดน้ำเป็นภาษาบาลีและวิธีอิฐฐานในใจ